

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ, ПСИХОЛОГІЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

О. О. Харитонова

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ПРАКТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ
для здобувачів вищої освіти 1 курсу
спеціальності 035 Філологія спеціалізацій
035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська та 035.043 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька,
які вивчають французьку мову як другу іноземну

Вінниця
2024

УДК 811.133.1'342:378.147](076)

М 545

*Затверджено на засіданні вченої ради факультету філології, психології
та іноземних мов ДонНУ імені Василя Стуса
(протокол № 9 від 29.04.2024)*

Укладач:

Харитоновна О. О., старший викладач кафедри романо-германської філології та зарубіжної літератури ДонНУ імені Василя Стуса.

Рецензенти:

Кришталь С. М., канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу ДонНУ імені Василя Стуса;

Юрковська М. М., канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри англійської філології ДонНУ імені Василя Стуса.

М 545 Методичні вказівки з практичної фонетики французької мови для здобувачів вищої освіти 1 курсу спеціальності 035 Філологія спеціалізацій 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська та 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька, які вивчають французьку мову як другу іноземну / укл. О. О. Харитоновна. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. 40 с.

Методичні вказівки містять французьку абетку, знаки транскрипції французьких звуків, класифікацію і характеристики цих звуків, правила поділу на склади, відомості про наголос у французькому слові та у мовному потоці. Також докладно розглянуто фонетичні явища французької фонетики: голосове зв'язування, розмикання, зв'язування, випадіння звуків, інтонація речення відповідно до мети висловлювання.

У методичних вказівках наявні 16 вправ із читання, метою яких є опанування й автоматизація вимови французьких звуків.

Також методичні вказівки пропонують асортимент скоромовок та поезій для читання і вивчення напам'ять та посилання на електронні джерела з аудіозаписами цих поезій франкомовними виконавцями, сайти з інтерактивними фонетичними вправами.

Методичні вказівки адресовані студентам першого курсу, що починають вивчати другу іноземну мову, для самостійної роботи та роботи на практичних заняттях.

УДК 811.133.1'342:378.147](076)

© Харитоновна О. О., 2024

© ФФПМ, ДонНУ імені Василя Стуса, 2024

ЗМІСТ

Французька абетка	4
Знаки фонетичної транскрипції для французьких звуків	5
Голосні звуки	6
Приголосні звуки.....	7
Напівголосні звуки	7
Поділ на склади	8
Мовний потік. Наголос у мовному потоці.....	9
Зв'язування звуків у мовному потоці.....	10
Фонетичні характеристики голосних і приголосних звуків у мовному потоці....	12
Інтонація	15
Вправа з читання 1	17
Вправа з читання 2	18
Вправа з читання 3	18
Вправа з читання 4	19
Вправа з читання 5	20
Вправа з читання 6	20
Вправа з читання 7	21
Вправа з читання 8	21
Вправа з читання 9	22
Вправа з читання 10	23
Вправа з читання 11	23
Вправа з читання 12	24
Вправа з читання 13	25
Вправа з читання 14	25
Вправа з читання 15	26
Вправа з читання 16	27
Exercices de prononciation	27
Les poésies pour apprendre par coeur	28
Virelangues	35
Література. Електронні джерела	37

ФРАНЦУЗЬКА АБЕТКА

Aa	Jj	Ss
Bb	Kk	Tt
Cc	Ll	Uu
Dd	Mm	Vv
Ee	Nn	Ww
Ff	Oo	Xx
Gg	Pp	Yy
Hh	Qq	Zz
Ii	Rr	

ЗНАКИ ФОНЕТИЧНОЇ ТРАНСКРИПЦІЇ ДЛЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗВУКІВ

- a** → année /a.ne/, travail /tʁa.vaj/
e → été /e.te/, général /ʒe.ne.ʁal/
i → ville /vil/, qui /ki/
o → aucune /o.kyn/, nouveau /nu.vo/
u → ouvrir /u.vʁiʁ/, souvent /su.vɑ̃/
y → unique /y.nik/, étude /e.tyd/
ø → Europe /ø.ʁop/, lieu /ljø/
œ → valeur /va.lœʁ/, seul /sœl/
ɔ → homme /ɔm/, comme /kɔm/
ə → besoin /bøz.wɛ̃/, ne /nə/
ɛ → elle /ɛl/, nouvelle /nu.vɛl/
ɑ̃ → ensuite /ɑ̃.s.ɥit/, seulement /sœl.mɑ̃/
ɔ̃ → longtemps /lɔ̃.tɑ̃/, nom /nɔ̃/
ɛ̃ → ainsi /ɛ̃.si/, loin /lwɛ̃/
œ̃ → un /œ̃/, brun /bʁœ̃/
ɲ → gagner /ga.ɲe/, ligne /liɲ/
ʁ → raison /ʁe.zɔ̃/, sera /sə.ʁa/
ʃ → chef /ʃɛf/, riche /ʁiʃ/
ʒ → jamais /ʒa.mɛ/, déjà /de.ʒa/
dʒ → budget /byd.ʒɛ/, Djibouti /dʒi.bu.ti/
tʃ → tchèque /tʃɛk/, match /matʃ/
j → Dieu /djø/, fille /fiʝ/
w → oui /wi/, loi /lwa/
ɥ → situation /si.tɥa.sjɔ̃/, lui /lɥi/

ГОЛОСНІ ЗВУКИ

Класифікація та характеристика французьких голосних звуків

Фонетична система французької мови налічує 15 голосних звуків. Французькі голосні звуки класифікуються за положенням язика і м'якого піднебіння.

1. Залежно від місця та положення язика голосні поділяються на голосні переднього та заднього ряду. Під час вимовляння *голосних переднього ряду* кінчик язика впирається в нижні зуби:

[a], [ɛ], [ɛ̃], [e], [i], [œ], [œ̃], [ø], [y].

Під час вимовляння *голосних заднього ряду* язик відтягується до задньої частини порожнини рота, кінчик його завжди опущений донизу:

[ɔ], [ɔ̃], [o], [u], [ɑ], [ɑ̃].

2. За ступенем підйому язика до піднебіння всі голосні поділяються на відкриті та закриті. Голосні, що вимовляються з більшим підйомом язика, називаються **закритими**:

[e], [i], [ø], [y], [o], [u].

Голосні, що вимовляються з меншим підйомом язика, називаються **відкритими**:

[a], [ɛ], [ɛ̃], [œ], [œ̃], [ɑ], [ɑ̃], [ɔ], [ɔ̃].

Коли м'яке піднебіння підняте і хід до носової порожнини закритий, повітря, що видихається, резонує тільки в порожнині рота, і виходять чисті звуки. Коли м'яке піднебіння опущене і хід у носову порожнину відкритий, повітря, що видихається, резонує не тільки в порожнині рота, а й у порожнині носа, і виходять носові звуки.

Носових голосних у французькій мові чотири: [ɛ̃], [œ̃], [ɔ̃], [ɑ̃]. Решта голосних – чисті. Характерною особливістю французьких голосних є напруженість артикуляції, чим пояснюється чіткість і яскравість звучання голосних. Мовленнєвий апарат (губи, язик, м'яке піднебіння) під час артикуляції французьких голосних напружений набагато сильніше, ніж під час артикуляції українських голосних, і французькі ненаголошені голосні напруженіші навіть за наголошені українські голосні. Напруженістю артикуляції пояснюється відсутність редукції у французькій мові. Так, наприклад, у слові *révolutionnaire* чітко й напружено звучить кожен голосний, тоді як в українській вимові “революціонер” ненаголошені голосні можуть незначно редукуватися, і найчіткіше звучить саме наголошений голосний.

Іншою дуже важливою відмінною рисою французьких голосних є однорідність їх якості, повна відсутність дифтонгізації: голосні звучать однаково від початку до кінця, немає ні призвуків, ні роздвоєння.

Однорідність якості голосних досягається тим, що уклад завершується до початку вимовляння звуку і зберігається протягом усього звучання голосного.

Редукція – зменшення напруженості та скорочення тривалості звуку, що ведуть до його якісної зміни.

Дифтонгізація – перехід простого голосного звуку в дифтонг (дифтонг – поєднання двох голосних, що вимовляються як один склад).

Уклад – положення органів мови, необхідне для вимовляння звуку.

ПРИГОЛОСНІ ЗВУКИ

Характеристика французьких приголосних звуків

Фонетична система французької мови має 20 приголосних звуків.

Французькі приголосні мають низку артикуляційних особливостей:

1. У французькій мові, як і в українській, відсутня палаталізація, тобто приголосні не пом'якшуються перед голосними переднього ряду. Так, наприклад, у словах *tir*, *téléphone*, *directeur* вимовляються тверді [t], [l], [d], [r], аналогічно українським приголосним: ‘тир’, ‘телефон’, ‘директор’.

Щоб уникнути палаталізації, треба стежити за тим, щоб під час артикуляції приголосного не було додаткової роботи середньої частини язика, тобто щоб середня частина язика не піднімалася до твердого піднебіння.

Однак у французькій мові є два приголосні, які зазнають впливу наступного за ними голосного. Це [g] і [k]. Перед передніми голосними вони набувають більш переднього відтінку, вимовляються більш м'яко: *guerre*, *cavalcade*.

2. Кінцеві дзвінки приголосні у французькій мові ніколи не оглушуються, як і в українській мові: *la plage* – пляж, *la parade* – парад, *l'Arabe* – араб. Виняток становлять приголосні [r] і [l], які оглушуються у групі неподільних приголосних на паузі: *le maître* [lə-'mɛ:tr], *la table* [la-'tabl].

Вимова групи “приголосний + *r* або *l*” на паузі становить на початковому етапі великі труднощі, тому що дуже часто між приголосним і *r* або *l* з'являється призвук *u*, абсолютно неприпустимий у французькій вимові (порівняйте: метр – *mètre*). Щоб уникнути цього явища, можна рекомендувати на початковому етапі вимовляти на кінці слабкий [e]: *mètre* [mètre].

3. У французькій мові під час вимовляння кінцевих приголосних розмикання дуже енергійне, завдяки чому кінцеві приголосні звучать чітко.

Розмикання – роз'єднання органів мовлення, що беруть участь в артикуляції.

НАПІВГОЛОСНІ ЗВУКИ

Сонанти [j], [w], [ç] утворюють особливу групу звуків, які називаються **напівголосними** або **напівприголосними**. Ця назва пояснюється тим, що, подібно до голосних, ці звуки позбавлені шумів тертя і, подібно до приголосних, вони є нескладотворчими: вони становлять один склад із наступним або попереднім голосним:

lui [lçi], *le travail* [lə -tra-'vaj].

ПОДІЛ НА СКЛАДИ

У французькій мові, як і в українській, складотворчими є тільки голосні. Тому основний принцип поділу на склади у французькій мові – скільки голосних, стільки і складів:

administratif [a-dmi-nis-tra-'tif].

ПРАВИЛА ФОНЕТИЧНОГО ПОДІЛУ НА СКЛАДИ

1. Коли один приголосний знаходиться між голосними, складова межа проходить перед приголосним:

le bagage [le-ba-ga:ʒ].

2. За наявності двох різних приголосних, оточених голосними, складова межа проходить між приголосними:

marcher [mar-'ʃe], *discuter* [dis-ky-'te].

3. Якщо ж із двох приголосних перший є шумним, а другий сонантом, складова межа проходить перед ними:

la tablette [la-ta-'blɛt], *l'acrobate* [la-krɔ-'bat], *devenir* [dɛ-'vni:r], *admirer* [a-dmi-re].

Група “приголосний + сонант” називається групою неподільних приголосних. Шумні [b]-[p], [d]-[t], [k]-[g], [f]-[v], [s]-[z], [ʃ]-[ʒ].

Сонанти [r], [l], [m], [n], [ɲ], [j], [w], [ç].

4. У групі з двох сонантів складова межа проходить між ними:

le journal [lə-ʒur-nal], *parler* [par-'le],

calmer [kal-'me], *tout le monde* [tul-'mɔ̃:d].

5. У групі двох однакових приголосних, що вимовляються як один звук, складова межа проходить перед приголосними:

adresser [a-dʁɛ-'se].

6. У групі двох однакових приголосних, що вимовляються як здвоєний, складова межа проходить усередині групи:

illégal [il-le-gal], *il lit* [il-'li].

7. У групі трьох приголосних з [s] посередині складова межа проходить після [s]:

la perspective [la-pɛʁs-pɛk-'ti:v].

МОВНИЙ ПОТІК

Наголос у слові

В українській мові наголос у слові може падати на будь-який склад і переміщатися залежно від зміни форми слова:

сутність (1-й склад), національність (4-й склад), рука – руки, голова – голови.

Французька мова характеризується постійним наголосом: в ізольованому слові наголос завжди падає на останній склад, який вимовляється:

administratif [a-dmi-nis-tra-'tif].

НАГОЛОС У МОВНОМУ ПОТОЦІ

Ритмічна група та ритмічний наголос

Розподіл наголосу в мовному потоці у французькій мові докорінно відрізняється від розподілу наголосу в українській мові. В українській мові під час об'єднання слів у смислові групи кожне слово зберігає свій наголос:

'Я чи' таю.

'Я чи' таю | хо'рошу 'книгу.

У французькому мовленнєвому потоці наголос несе не кожне слово всередині смислової групи, а смислова група загалом. Отже, смислова група є одночасно групою одного наголосу, *ритмічною групою*, і кількість наголосів у фразі визначається не кількістю слів (як в українській мові), а кількістю ритмічних груп із наголосом на останньому складі:

Je lis.

Je lis / un bon livre.

Для правильного розподілу наголосів у французькому реченні необхідно пам'ятати про такий закон французької ритміки: не може бути двох наголошених складів поспіль усередині ритмічної групи. Тому будь-яке знаменне слово, що стоїть перед односкладовим словом, яке закінчує ритмічну групу, втрачає свій наголос. Порівняйте:

Il travaille, але: *Il ne travaille pas*;

Vous parlez, але: *Parlez-vous?*

cette revue, але: *cette revue-là*.

Додатковий наголос

Окрім ритмічного наголосу, який ставиться на останньому складі ритмічної групи, існують другорядні наголоси, які виникають у довгих ритмічних групах.

Додаткові наголоси ставляться на непарних складах, починаючи з кінця ритмічної групи. Додатковий наголос набагато слабший, ніж ритмічний, і він характеризується не силою, а висотою тону:

Adèle n'est pas malade [a-'dɛl | nɛ-"pa-ma-'lad].

Parlez-vous? ["par-le-'vu].

Il ne travaille pas. [il-nə-'tra-vaj-'pa].

Додаткові наголоси можуть бути також і всередині слова:

le directeur [lə-'di-rɛk-'tœ:r].

ЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗВУКІВ У МОВНОМУ ПОТОЦІ

У французькій мові в потоці мовлення важко вловити межу між словами: слова нічим не відокремлюються одне від одного, на відміну від мовлення українською. Це пояснюється характерними для французької мови явищами **зчеплення** (*enchaînement*), **голосового зв'язування** (*liaison vocalique*) і **зв'язування** (*liaison*) звуків у мовному потоці, завдяки яким досягається безперервний перебіг складів від паузи до паузи.

Зчеплення. *Enchaînement*

Якщо слово закінчується на приголосний, що вимовляється, або групу неподільних приголосних, а наступне за ним слово починається з голосного, то кінцевий вимовний приголосний попереднього слова утворює склад із початковим голосним наступного слова. Отже, у потоці мови склади можуть складатися з елементів, що належать двом різним словам:

Elle est malade [ɛ-lɛ-ma-'lad].

Зчеплення обов'язкове як усередині ритмічної групи, так і між ритмічними групами, всередині синтагми:

Elle aime [ɛ-lɛ:m].

Clair et Michel habitent Orléans [klɛ-re-mi-'ʃɛ | la-'bi | tɔr-le-'ɑ̃].

Голосове зв'язування. *Liaison vocalique*

Якщо слово закінчується на голосний, а наступне слово починається теж із голосного, то під час переходу від голосного до голосного вібрація голосових зв'язок не припиняється:

Gérard va au bureau [ʒe-'ra:r | va^o-by-'ro].

Il lit et écrit [il-li-e-e-'kri].

Аналогічне явище спостерігається в українській мові всередині слова (наприклад: оазис, авіація).

Голосове зв'язування можливе як усередині ритмічної групи, так і між ритмічними групами, всередині синтагми.

Зв'язування. *Liaison*

Якщо всередині ритмічної групи одне слово закінчується на невимовний приголосний, а друге починається з голосного або з німого *h*, цей невимовний

кінцевий приголосний першого слова стає вимовним, зливаючись із початковим голосним наступного слова й утворюючи з ним один склад.

Під час зв'язування приголосні s і x дзвінкшають і переходять у [z], приголосний d оглушається і переходить у [t]:

Синтагма – фонетична єдність, що виражає єдине смислове ціле в процесі мовлення-думки і може складатися як з однієї ритмічної групи, так і з цілої низки ритмічних груп:

les enfants, deux élèves, un grand arbre.

А. Зв'язування *обов'язкове*:

1. Між артиклем, присвійним або вказівним прикметником і словом, що йде за ними:

les élèves [le-ze-'lɛ:v];

mes amis [me-za-'mi] *cet lève* [sɛ -te-'lɛ:v].

2. Між означенням, вираженим прикметником або числівником, та іменником:

un grand ami;

mes deux amis;

mes vieux amis;

ses élégantes amies.

3. Між займенником-підметом і дієсловом або між дієсловом і займенниками-прислівниками *en* і *y*:

vous êtes, parlez-en,

ils aiment, je les aime, ils habitent, allez-y.

4. Між дієсловом і займенником-підметом під час інверсії:

parlent-ils?

fait-elle?

5. Між допоміжним дієсловом 3-ї особи однини та множини і дієприкметником минулого часу:

il est allé [i-lɛ-ta-'le];

ils sont allés [il-sɔ̃-ta-'le].

6. Між дієсловом-зв'язкою в 3-й особі однини і множини та іменною частиною присудка:

il est étudiant [i-lɛ-te-ty-'djã];

ils sont heureux [il-sɔ̃-tœ-'rø].

7. Між прийменниками *dans, en, chez, sous, sans, dès* і словом, розташованим після них:

En été [ã-ne-'te];

dans une rue [dã-zyn-'ry];

chez elle [ʃe-'zɛl].

8. Між прислівниками *très, bien, plus, trop* і наступним за ними словом, що починається з голосної:

Très occupé [trɛ-zɔ-ky-'pe];

plus attentivement [ply-za-tã:-ti-'vmã].

9. У стійких словосполученнях:

de temps en temps [də-tã-zã-'tã].

В. Зв'язування не допускається:

1. Між підметом, вираженим іменником, і присудком:

Les élèves | écrivent.

2. Між займенником-підметом і будь-яким словом, що слідує за ним, під час інверсії:

Y êtes-vous allés?

Sont-ils heureux?

Vont-elles | à la campagne?

3. Між іменником і наступним за ним означенням (за винятком стійких словосполучень):

ces jeunes filles | heureuses.

4. Зі словами, що починаються з [h] придихового:

les héros.

5. Перед числівником, що починається з голосного або з [h] німого:

Les huit jours, les onze livres, cent un.

6. Після сполучника *et*:

Lui et elle.

ФОНЕТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГОЛОСНИХ І ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ У МОВНОМУ ПОТОЦІ

Тривалість французьких голосних

Французькі голосні можуть бути короткими та довгими. Довгота буває двох видів: ритмічна та історична.

Ритмічна довгота є невід'ємною частиною фразового наголосу; вона характеризує не звук і не слово, а ритмічну групу. Ритмічна довгота полягає в тому, що будь-який голосний, який стоїть у наголошеному складі, тобто наприкінці ритмічної групи, перед приголосними [r], [v], [ʒ], [z] та групою [vr], є довгим (приголосні [r], [v], [ʒ], [z] називаються “подовжувальними”):

Elle va à la gare.

Les élèves travaillent.

Ритмічна довгота зберігається і під час зчеплення:

Cette plage est belle.

У неударному положенні ритмічна довгота зникає.

Порівняйте: *Ce mur est haut;*
Ce mur-là est haut.

Історична довгота, на відміну від ритмічної, властива самому голосному. Історична довгота пояснюється фонетичною еволюцією слова: вона є або результатом стягнення дифтонга, що існував раніше (наприклад, *aime*), або результатом подовження складового голосного через зникнення звуку, що вимовлявся раніше (наприклад, *fête*; порівняйте: *festival*). Історично довгими є всі носові голосні, чисті голосні [a], [ø], [o] і в окремих випадках [ɛ]:

ronde, elle passe;
elle aime, jaune, la tête, le rôle.

Ці голосні є довгими перед будь-яким приголосним, що вимовляється, як у наголошеному, так і в ненаголошеному складі (треба зазначити, однак, що в ненаголошеному складі ця довгота дещо скорочується.) У відкритому складі у кінці слова історична довгота зникає зовсім: у французькій мові акустично кінцеві голосні завжди короткі. Порівняйте: *ronde – rond, elle passe – le pas.*

Побіжний [ə]

Як уже відомо, французькі голосні в будь-якому положенні – і в наголошеному, і в ненаголошеному складі, – вимовляються повно, не редукуються і не випадають із вимови. Виняток становить лише звук [ə], який у потоці мовлення може випадати з вимови або, навпаки, з'являтися там, де в ізольованому слові він зазвичай не вимовляється. Це побіжний [ə]. Графічно побіжний [ə] зображується буквою *e*.

Збереження або випадання побіжного [ə] в мовленнєвому потоці залежить від його фонетичного оточення, від темпу мовлення і стилю мовлення. Так, у швидкому розмовному мовленні побіжний [ə] випадає часто там, де в повільному чи публічному мовленні або під час виразного читання він вимовляється. У поезії й особливо у співі побіжний [ə] вимовляється майже завжди.

Наведені нижче правила випадання і вимови побіжного [ə] діють як усередині слова, так і всередині ланки слів, оскільки поняття побіжного [ə] пов'язане з мовленнєвим потоком.

А. Побіжний [ə] не вимовляється:

1. Перед голосним:
notre ami, je reste ici.

2. Після голосного:
il étudiera, il jouera.

3. У швидкому темпі та в розмовному стилі мови між двома приголосними, оточеними голосними:

acheter, plus de lettres;
attentivement, tout le monde;
les cheveux, je ne lis pas;
trop de gens, tu le dis.

В. Побіжний [ə] обов'язково вимовляється:

1. Коли йому передують два або три приголосні, а за ним слідує один приголосний (або більше):

appartenir;

votre livre;

un arbre très haut;

ne lit pas;

une petite fille але: la petite fille;

ils feront, але: je ferai.

Примітка. Виняток становить [ə] в положенні між групою приголосний + **p-b, t-d, k-g, v** і **r** (тобто всі форми futur і форми conditionnel дієслів I групи, крім 1 і 2 особи множини):

je marquerai, nous garderons, ils resteraient.

2. У положенні перед групами [rj], [lj], [nj]:

vous seriez, l'atelier, vous venez.

3. Побіжний [ə] зазвичай вимовляється в початковому складі ритмічної групи:

demain, cependant, je pars, le voyez-vous?

але: *à demain, et cependant, et je pars mais le voyez-vous?*

Однак у разі швидкого темпу мовлення цей [ə] може випадати.

Подвійні приголосні

У французькій мові подвійне написання приголосних належить, імовірно, до орфографії, ніж до фонетики, оскільки дві однакові приголосні ніколи не читаються як здвоєні наприкінці слова і дуже рідко всередині слова.

Є лише кілька випадків, коли вимовляються здвоєні приголосні.

1. Дві однакові приголосні читаються як здвоєні в багатьох словах книжкового утворення, у яких префікс усвідомлюється як самостійна частка, а також в іноземних словах:

illégal [il-le-'gal], *parallèle* [pa-ral-'lel], *collaborer* [kol-la-bo-'re], *Emma* [em-ma].

2. Приголосні читаються як здвоєні всередині слова в тих випадках, коли дві однакові приголосні опиняються поруч під час випадання побіжного [ə]:

la netteté [la-net-'te], *extrêmement* [eks-trem-'ma], *il durera* [il-dyr-'ra].

3. Приголосні вимовляються як здвоєні у разі зустрічі двох однакових приголосних на стику слів усередині ритмічної групи:

il lit [il- li];

est-ce sa place? [es-sa-'plas].

4. У дієсловах *courir* і *mourir* вимовляється два [r] у conditionnel (а також у futur) для того, щоб відрізнити conditionnel від imparfait:

je courrais [je-ku-'re], але: *je courrais* [je-kur-'re].

Між здвоєними приголосними розмикання немає, але складова межа між ними відчувається.

ІНТОНАЦІЯ

Під інтонацією, або мелодикою мовлення, мається на увазі музичний рух голосу під час процесу говоріння.

Питання про інтонацію тісно пов'язане з наголосом і ритмічними групами. Загалом можна сказати, що для мелодики французького речення характерне поступове піднесення голосового тону від початкового до кінцевого складу всередині ритмічної групи або синтагми. Перехід від високої ноти попередньої ритмічної групи до нижчої ноти ненаголошеного складу наступної ритмічної групи відбувається плавно. Ударний склад наступної ритмічної групи або синтагми вимовляється зазвичай на вищій ноті, ніж ударний склад попередньої ритмічної групи або синтагми.

Інтонація *розповідного речення* характеризується сильним падінням голосу на останньому складі останньої ритмічної групи, причому найвищим за тоном є попередній склад:

Le professeur explique à ses élèves une nouvelle règle.

Питальне речення відрізняється від розповідного тим, що воно вище за тоном і вимовляється з сильним підвищенням на кінці. Саме це відрізняє питальне речення від розповідного, коли запитання не виражене ані граматичними формами, ані питальними словами, а лише інтонацією:

Vous chanterez. Vous chanterez?

Але у разі інверсії підвищення може відбуватися і в середині речення, на присудку, а кінець речення може вимовлятися зі зниженням голосового тону. Однак необхідно пам'ятати, що це зниження ніколи не буде таким же сильним, як у стверджувальному реченні:

Avez-vous déjà vu ce film?

Якщо запитання виражене запитальним словом, підвищення голосового тону відбувається на запитальному слові (або на іменнику з запитальним словом, яке до нього належить), а пониження – у кінці речення:

Que font-ils ici? Quels livres aimez-vous?

ГОЛОСНИЙ [a]

Голосний [a] – найбільш відкритий голосний переднього ряду. Під час вимовляння цього звуку рот розкритий досить широко. Язик лежить пласко. Кінчик язика впирається в нижні зуби. Язик більш напружений, ніж під час вимовляння українського а. Щелепа опущена.

Приголосний [l]

Французький [l] має багато спільного з українським м'яким ль (наприклад, у слові люстерко). Під час вимовляння французького [l] кінчик язика впирається в основу верхніх зубів, а середня частина язика опущена, утворюючи з боків два проходи для струменя повітря, що видихається.

Приголосний [r]

У французькій мові існує два типи [r].

Найпоширенішим є грасований [r], що утворюється внаслідок вібрації маленького язичка або внаслідок тертя повітря, що виходить із легень, об край м'якого піднебіння та задньої частини язика. В останньому випадку маленький язичок напружений, але не виробляє жодних вібрацій.

Інший [r], передньоязиковий, нагадує український р, але він не такий різкий. Цей звук утворюється внаслідок вібрації кінчика язика, піднятого до твердого піднебіння.

Приголосні [f], [v]

Французькі приголосні [f] і [v] вимовляються більш енергійно й напружено, ніж відповідні українські приголосні.

Під час артикуляції французького [f] нижня губа з силою впирається у верхні різці, тоді як під час вимовляння українського ф губа лежить абсолютно спокійно.

Звук [v] є дзвінкою паралеллю звуку [f].

Приголосні [k], [g]

Під час вимовляння звуку [k] спинка язика з силою впирається в піднебіння, а кінчик язика торкається нижніх зубів. Губи набувають положення, необхідного для вимовляння наступного голосного.

Звук [g] є дзвінкою паралеллю звуку [k]. Треба пам'ятати, що перед голосними переднього ряду приголосні [g] і [k] набувають більш переднього відтінку, вимовляються м'якше.

Приголосні [t], [d]

Французькі приголосні [t] і [d] утворюються під час змикання самої передньої частини спинки язика з альвеолами; під час цього кінчик язика з силою впирається в нижні різці.

Треба стежити за тим, щоб французькі [t] і [d] не пом'якшувалися перед голосними переднього ряду.

Приголосні [s], [z]

Французький [s], порівняно з українським с, – звук більш енергійний. Щілина між передньою частиною язика і твердим піднебінням для французького [s] набагато вузчча, ніж для українського с. Кінчик язика впирається в нижні зуби, а бічні сторони язика притискаються до верхніх корінних зубів. Язик не торкається ні твердого піднебіння, ні верхніх різців.

Звук [z] є дзвінкою паралеллю звуку [s].

Вправа з читання 1

1. Sale, rate, date, va, vaste, valse, valve, gala, agate.
2. Avare, tare, rare, tatare, lave, cave, rave, slave, grave, barbare.
3. Fade, stade, salade, rade, parade, cavalcade, Bade.
4. Bal, mal, aval, banal, canal, carnaval.
5. Carte, caste, face, acte, cravate, race, carafe, caravane, lactate, trace, glace, pacte.

Голосний [ɛ]

Голосний [ɛ] – відкритий голосний переднього ряду. Під час вимовляння [ɛ] кінчик язика з силою впирається в нижні зуби, спинка язика лежить пласко. Щелепа опущена, але дещо менше, ніж для [a]. Губи не напружені. Кути губ злегка відтягнуті.

Приголосні [ʃ], [ʒ]

Звуки [ʃ] і [ʒ] вимовляються значно м'якше, ніж українські ш і ж. Під час вимовляння цих звуків кінчик язика наближається до верхніх зубів, задня частина язика припіднята, а губи висунуті вперед більше, ніж для українських ш і ж.

Приголосні [p], [b]

Французькі приголосні [p] і [b] артикуються так само, як і відповідні українські приголосні, але чіткіше й напруженіше.

Приголосні [m], [n]

Французькі приголосні [m] і [n] артикуюються так само, як і відповідні українські приголосні, але більш чітко і напружено.

Треба також стежити за тим, щоб [m] і [n] не пом'якшувалися перед голосними переднього ряду і щоб розмикання під час вимовляння кінцевих [m] і [n] було енергійним.

Вправа з читання 2

1. Perte, averse, terme, Berne, Palerme, serre, pelle, navette, cadette, crème, fève, père, frère, cratère.

2. Lacet, cadet, verset, cabaret, carnet, ballet.

3. Fête, tête, bête, crête, crêpe, même, rène, pêne, rêve, Brème.

4. Claire, paire, maire, faire, salaire, beige, neige, baleine.

5. Tache, vache, charte, charme, charge, charade, panache, apache, pêche, vachère, cachette, sachet, cachet.

6. Salle, aise, scalpe, nasale, savate, averse, braise, fraise, presse, paresse, caserne, adresse, serpe.

7. Gerbe, gêne, berge, grêle, serge, marge, galère, charge, margelle, bergère, bagatelle, servage, Grèce, parage, sagesse, grappe, rage.

Голосний [e]

[e] – закритий голосний переднього ряду.

Під час вимовляння [e] кінчик язика впирається в нижні зуби, спинка язика піднята. Бічні краї сильно натискають на верхні корінні зуби. Щелепа опущена менше, ніж для [ɛ]. Кути губ розтягнуті й сильно напружені.

Вправа з читання 3

1. Dé, clé, fée, bée, épée, allée, armée, bébé, télé, fédéré.

2. Pénétrer, célébrer, préparer, vénérer, préférer, déménager.

3. Nez, chez, rez, assez, allez, cédez, pressez, répétez.

4. Très, près, après, mais, palais, Calais, Cannes, certes.

5. Mes élèves, les épées, ces années, tes actes, les étages, ces étagères, les étapes, ses armes, mes affaires, les estrades.

6. Lait, trait, bétet, cabaret, éclat, achat, écart, départ.

7. Arc, talc, parc, lac, sac, bac, sec, échec.

8. Salve, messe, malaise, espèce, falaise, verser, léser, baisser, graisser, seller, désarmer, désespérer.

9. Mage, sage, grège, graisse, geste, gemme, grève, gamme, garage, gêner, gager, graver, charger, gratter, abrégé, stage.

10. Elles aident, elles aiment, elles appellent, elles arrêtent, elles élèvent, elles éclairent, elles épellent, elles espèrent.

Голосний [i]

[i] – найбільш закритий голосний переднього ряду. Під час вимовляння [i] кінчик язика впирається в нижні зуби, середня частина спинки язика високо піднята до твердого піднебіння й майже торкається його. Опущення нижньої щелепи значно менше, ніж для [e], кути рота сильно розтягнуті.

Напівголосний [j]

Під час вимовляння [j] положення язика таке саме, що й під час вимови [i], але прохід між язиком і піднебінням настільки звужений, що струмінь повітря, що виходить, утворює шум тертя. Напівголосний [j] вимовляється в одному складі з наступним або попереднім голосним, і його уклад залежить від складового голосного. Звук [j] має вимовлятися дуже енергійно, напружено і бути максимально дзвінким.

Вправа з читання 4

1. Titane, tissage, titi, tirade, turet, attire, tige, active, fictive, primitive, perspective, diriger, dilemme, maladie, tragédie, prédire, type, gypse, myrte, bicyclette, gymnaste, cycliste, Egypte, Vichy, Pyrénées.

2. Naïf, naïve, haïr, haï, maïs, laïque, laïcité, abîme, île, épître, gîte, ci-gît, Nîmes.

3. Fièvre, bière, carrière, ciel, miel, pièce, piège, Vienne, panier, manier, pilier, métier, pitié, piaffer, pianiste, mariage.

4. Pareil, vermeil, veille, abeille, merveille.

5. Ail, bail, émail, travail, détail, vaille, médaille, détailler.

6. Fille, bille, quille, grille, billet, piller, ciller, triller.

7. Trahi, géhenne, habiter, inhabité, habiller, déshabiller, habile, inhabile, malhabile, hériter, déshériter, dahlia, Sahara, Rhénanie.

8. L'habit – les habits, l'herbe – les herbes, l'haltère – les haltères, l'hivernage – les hivernages, l'Helvète – les Helvètes.

9. La harpe – les harpes, la haie – les haies, la hache – les haches, la halte – les haltes.

10. Quart, quasi, quête, quitter, qualité, liquide, chaque, marquer, quinine, plaquer, traquer, quel, critique, lyrique, mystique, Afrique, Amérique.

11. Ils aiment, elles habitent, ils achètent, elles écrivent, elles achèvent, elles imitent, ils échappent, ils agitent, ils estiment.

12. Tel, sel, appel, avril, civil, chacal, général, amiral, festival.

Голосний [œ]

[œ] – голосний переднього ряду, лабіалізований. Під час вимовляння цього звуку положення язика те саме, що для звуку [ɛ], але губи злегка округлені й трохи висунуті вперед.

Звук [œ], графічно зображуваний буквою *э*, в односкладових службових словах і відкритому ненаголошеному складі в багатоскладових словах заведено передавати в транскрипції знаком [e]: *je* [ʒə], *regarder* [rə-gar-'de].

Вправа з читання 5

1. Me, te, se, ce, le, que, semer, mener, lever, peler, retirer, replacer, remanier, premier, secret, regretter.
2. Pleurer, neuve, fleuve, preuve, beurre, labeur, laideur, graveur, amateur, rêveur, visiteur, directeur, rédacteur, travailleur.
3. Coeur, soeur, ouvrier, manoeuvrer, oeuf, boeuf.
4. Chef, relief, neuf, veuf, vif, passif, actif, canif, négatif.
5. Bar, char, par, car, nectar, air, pair, chair, tir, périr, finir, partir, servir, plaisir, peur, secteur, malheur.
6. Jet, javel, jeter, jamais, jaquette, jeunesse, trajet, adjectif.
7. Nid, laid, perd, tard, fard, lard, cafard, pied, sied.
8. Phare, périphérie, pharmacie, physique, philatéliste, alphabet, sphère, graphie.
9. Veille, aille, merveille, émailler, faille, assaillir.

Голосний [ø]

[ø] – голосний переднього ряду, лабіалізований. Для вимовляння звуку [ø] положення мовленнєвого апарату те саме, що й для [e], але губи округлені, сильно напружені (особливо в куточках) і мають форму щілини.

Вправа з читання 6

1. Feu, peu, jeu, veut, bleu, queue, ceux, pleut, voeu, noeud, mieux, lieu, pieux, dieu, adieu, milieu.
2. Creux – creuse, nerveux – nerveuse, radieux – radieuse, malheureux – malheureuse, fameux – fameuse.
3. Jeu, jeune, ceux, seul, noeud, neuf, peu, peur, queue, coeur, meut, meurt, pleut, pleure, voeu, veuve.
4. Achever, amener, relever, acheter, appeler, ficeler, cacher, samedi, prévenir, devenir, atteler.
5. Six élèves, dix heures, deux exercices, dix années, deux amis, six arbres, deux images.
6. Mettre, fenêtre, peuple, aveugle, lièvre, siècle, philtre.

7. Vieux amis, jeunes élèves, belles étagères, premiers exercices, jeunes aviateurs, vieux arbres, derniers articles.

8. Amical, canard, cidre, pièce, victime, macaque, milice, recette, facteur, nécessaire, spécialiste, cigare, placard, crabe, certificat, capitaine.

Голосний [y]

[y] – найбільш закритий лабіалізований голосний переднього ряду. Під час вимовляння звуку [y] положення язика таке саме, що й для [i], але губи округлені, сильно напружені й витягнуті вперед, але не відходять від зубів.

Вправа з читання 7

1. Bu, cru, écu, Cuba, Bulgarie, bûche, ruche, cruche, uni, buffet, cuve, sûr, cure, prune, lune, lutte, plus, flûte, pluriel, lumière, brûlure, plumer, allumer.

2. Nu, nuque, nulle, tenu, venu, charnu, minute, planure, numéral, mule, muscle, musée, tumulte, muse, mur, armure, munir.

3. Tulle, tube, turque, Turquie, Tunisie, tunique, tulipe, tunnel, têtù, statue, vertu, étuve, culture, du, dupe, dune, ducat, duquel, duvet, crédule, ardu, durcir, dur, verdure.

4. Figure, gamine, maigre, vulgaire, gîte, agir, Egypte, Genève, Galilée, virgule, granule, magistrat.

5. Surprise, presse, analyse, assister, crise, mystère, résultat, service, système, réaliser, réaliste, utiliser.

6. Avenue, samedi, devise, respecter, reculer, médecine, menu, mesure, squelette, sûreté, degré, geste, geler, lunette, brebis, cimetière, arsenal, religieux, regretter.

Голосний [ɔ]

[ɔ] – відкритий голосний заднього ряду. Під час вимовляння [ɔ] язик злегка відтягнутий назад, кінчик язика опущений на альвеоли нижніх зубів, а спинка язика лежить майже пласко. Губна артикуляція [ɔ] схожа на артикуляцію [œ]: губи злегка заокруглені та злегка висунуті; верхня губа трохи піднята.

Вправа з читання 8

1. Vol, voleur, volet, polonais, colloque, protocole, discobole, motocycle, crocodile, cotonnade, colonnade, Monet, Lorraine.

2. Lors, alors, clore, pore, dore, flore, nord, fort, mort, sonore, loge, doge, toge.

3. Donne, sonne, bonne, Garonne, tonne, raisonne, claironne, colonne, patronne, Sorbonne, monotone, homme, somme, pomme, comme, gomme, économe, agronome, astronome.

4. Trophée, sophisme, aphorisme, phonographe, philosophie, phonétique, photographe, orthographe, phénomène, phosphore.

5. Laure, saur, taure, Minotaure, mauresque, auréole, aurore, lauréat, laurier.

6. Votre place, notre port, votre veste, notre directeur, votre fenêtre, notre rue, votre ville, notre professeur, votre chaise, notre père, votre frère.

7. Notre école, votre ami, notre usine, notre académie, votre élève, notre étagère, votre image, notre exercice.

8. Diplomatie, balbutier, initial, initiative, dictionnaire, révolutionnaire, vestiaire, réactionnaire, stationner, suprématie, questionnaire, modestie, forestier, factieux, actionner.

Голосний [o]

Під час вимовляння закритого [o] язик злегка відтягнутий назад, кінчик язика опущений на альвеоли нижніх зубів, а спинка язика в задній своїй частині піднята. Губи округлені, висунуті вперед і сильно напружені. Звук [o] історично довгий.

Вправа з читання 9

1. Haut, faux, chaud, aube, fauve, gaule, gauche, paume, taupe, rauque, pauvre, autre, épaule, auprès, aussi, chausser, auteur.

2. Beau, peau, veau, seau, roseau, morceau, plateau, cadeau.

3. Tôt, dépôt, dôme, rôle, drôle, hôte, diplôme, côte.

4. Pot, mot, sot, dos, éclos, héros, métal, sabot, dactylo.

5. Dose, rose, chose, pose, oser, rosier, gosier, arroser.

6. Mauve, maure, baume, auge, laurier, sauce, maudire, restaurer, dauphine, Laure.

7. Pêle – Paul, haute – hotte, saute – sotte, paume – pomme, lot – lotte, poser – poster, métro – métropole, auto – automobile, kilo – kilogramme, sténo – sténographe, dactylo – dactylographie, stylo – stylographe.

8. Zèle, zéro, azur, zéphir, gazette, quatorze.

9. Drap, sparadrap, galop, trop, sirop.

10. Rechercher, reprise, rescapé, mesurer, réplique, matelot, reportage, pèlerine, respirateur, barbelé, errer, respectable, remarque, marmelade, mener, amener.

Голосний [u]

[u] – третій голосний заднього ряду за ступенем лабіалізації. Під час вимовляння [u] кінчик язика відсунутий від нижніх зубів більше, ніж для [o], а задня частина язика ще більше піднесена до м'якого піднебіння. Губи сильно округлені, витягнуті вперед і сильно напружені.

Приголосний [ɲ]

Приголосний [ɲ] є за артикуляцією середньоязиковим: під час вимовляння [ɲ] середня частина язика притискається до середньої частини твердого піднебіння, а кінчик язика перебуває біля нижніх зубів.

Вправа з читання 10

1. Sou, mou, fou, boue, poule, boule, groupe, journal, foule, couler, poudrer, doubler, douceur, bouge, rouge, douze, blouse, louve, lourd, cour, tour, jour, toujours.

2. Rouille, fouille, dépouille, patrouille, mouillage, rouillage, fouiller, mouiller, rouiller, rouillure, souillure.

3. Vous aimez, vous habitez, vous allez, vous écrivez, vous allumez, vous apportez, vous obligez, vous ouvrez, vous imitez, vous achetez.

4. Ligne, signe, cygne, digne, baigne, Bretagne, Allemagne, cigogne, ivrogne, Bourgogne, Gascogne, baigner, saigner, signer, désigner, aligner, ignorer.

5. Panier – peigner; dernier – daigner; renier – régner; génial – signal; maniaque – cognac.

6. Prier, crier, février, quatrième, trimestriel, prieur, crieur, priorité, plier, déplier, oublier.

7. Seul – sol; coeur – corps; meurt – mort; soeur – sort; peur – pore, leur – lors; beurre – bord; fleur – flore; sonneur – sonore.

8. Élevage, sauterie, draperie, parfumerie, épicerie, moquerie, saleté, sûreté, habileté, roseraie, bracelet, omelette, matelot, bibelot, vaseline, mousseline, cimetièrre.

9. Secours, galerie, reproche, susceptible, survenir, redoute, rescapé, merveilleux, ennemi, agressif, tenace, grelotter, tierce, charcuterie, bouleverser, médecine, relever, canevas, mercenaire.

Голосний [ɔ̃]

Звук [ɔ̃] вимовляється на основі артикуляції, середньої між [o] і [o:], кінчик язика не торкається зубів, язик відтягнутий далі, ніж для [ɔ̃], спинка язика лежить пласко, губи округлені сильніше, ніж для [ɔ], але менше, ніж для [o]. М'яке піднебіння опущене, завдяки чому голосний [ɔ̃] набуває носового тембру. Звук [ɔ̃] історично довгий.

Вправа з читання 11

1. Bombe, tombe, pompe, honte, conte, ronde, songe, longue, Londres, bomber, songer, pomper, longer, plomber, conter, long, rond, fond, don, bon, mon, ton, son, salon, avion, Avignon, agression.

2. Nous dessinons, nous téléphonons, nous trouvons, nous bavardons, nous mettons, nous aimons, nous habitons, nous étudions, nous écrivons, nous écoutons, nous ouvrons, nous apportons.

3. Mon journal, ton bureau, son professeur, ton frère, son ami, mon étagère, ton article, son opéra, ton énergie, mon échec, son accord, ton oreille, son habitude, ton avocat.

4. Nom – nommer, ton – tonner, pardon – pardonner, prison – prisonnier, raison – raisonnable, poumon, pommier, plomb, promenade, monter, monnaie.

5. On sonne, on donne, on téléphone, on prononce, on montre, on aime, on habite, on écrit, on étudie, on écoute, on arrive, on apporte.

6. Crayon, rayon, balayer, balayons, balayeur, payer, payons, ayez, grasseyer.

7. Garçon, leçon, maçon, façon, limaçon, ça, façade, reçu, aperçu.

8. Dompter, dompteur, domptage, compter, compteur, comptable, sculpteur, sculpture, baptiser, baptême, escompter.

9. Figurer, ligue, figure, collègue, rigueur, lugubre, léguer, guttural, muguet, guider, guitare, virgule, guetter, vigueur, Gustave, figuier, conjuguer.

Голосний [ɛ̃]

[ɛ̃] – носовий звук переднього ряду.

Під час вимовляння [ɛ̃] положення органів мовлення таке саме, як під час вимовляння [ɛ], але м'яке піднебіння опущене, завдяки чому струмінь повітря, що видихається, виходить одночасно через порожнину рота й носа, і звук набуває носового тембру. Треба стежити за тим, щоб язик лежав пласко і куточки губ не розтягувалися. Звук [ɛ̃] історично довгий.

Вправа з читання 12

1. Singe, linge, dinde, nimbe, mince, timbre, simple, épingle, pincer, inviter, imposer, importer, interdire, industrie, intérêt, interprète, impôt, information, impossible, impression, fin, vin, lin.

2. Plainte, mainte, sainte, crainte, vaincre, plaindre, craindre, pain, vain, sain, main, bain, gain, dédain, faim, essaim.

3. Peindre, teindre, ceindre, feindre, éteindre, ceinture, teinture, feint, frein, plein, serein, dessein, éteint.

4. Rien, mien, tien, sien, lien, chien, indien, parisien, musicien, italien, pharmacien, mécanicien, Amiens, Lucien, Julien.

5. Synthèse, syndicat, syncope, nymphe, symbole, sympathie.

6. Fin – fine, plein – pleine, vain – vaine, sain – saine, américain – américaine, tien – tienne, sien – sienne, il tient – ils tiennent, il vient – ils viennent, il revient – ils reviennent, il devient – ils deviennent, il prévient – ils préviennent.

7. Pincettes, pinède, matin, matinée, sincère, sinon, fin, final, patin, patiner, vin, vinaigre, impératif, imaginer, immobile, inégal, inconnu, instinctif, synoptique, syndrome, synonyme, syntaxe, synode, symbolisme, symétrie, sympathiser.

Голосний [œ̃]

[œ̃] – носовий звук переднього ряду, лабіалізований. Положення язика та губ те саме, що й під час вимовляння звуку [œ], але м'яке піднебіння опущене, завдяки чому звук [œ̃] набуває носового тембру. Звук [œ̃] історично довгий.

Вправа з читання 13

1. Brun, alun, chacun, quelqu'un, défunt, parfum, tribun, humble, Dunkerque.

2. Un mur, un peintre, un matin, un parc, un jour, un dessert, un mystère, un paquet, un truc, un bavard.

3. Un ami, un article, un épisode, un agronome, un architecte, un aviateur, un élève, un exercice, un abricot, un homme, un organe, un opéra, un optimiste, un idéal, un Italien, un ingénieur, un institut, un inspecteur, un intérêt, un intervalle, un interprète.

4. Un – une, brun – brune, chacun – chacune, tribun – tribune, commun – commune, quelqu'un – quelqu'une.

5. Diction, action, condition, bastion, gestion, manifestation, congestion, égyptien, initiateur, amnistie, péripétie, aristocratie, martial, actionnaire, fonctionner.

6. Voudriez, voudrions, devriez, devrions, vitrier, meurtrier, prière, tablier, sablier, peuplier, multiplier, repliez, replions.

7. Guerre, collègue, collègue, pédagogue, pédagogie, pédagogique, nageur, navigateur, baguette, origine, gueule, orge, orgue.

8. Pelage, espiègle, quelque, revue, secret, escrime, reflet, permis, repli, barbelé, tenir, redresser, bestial, relais, relief.

Голосний [a]

[a] – найглибший звук заднього ряду і найбільш відкритий. Під час вимовляння [a] щелепа сильно опущена, язик сильно відтягнутий назад. Спинка язика лежить пласко. Губи злегка округлені. Звук [a] історично довгий.

Голосний [ã]

[ã] – носовий голосний заднього ряду, відкритий. Положення язика, розкриття рота та положення губ під час вимовляння [ã] ті самі, що й для голосного [a], але м'яке піднебіння опущене, завдяки чому голосний [ã] набуває носового тембру. Звук [ã] історично довгий.

Вправа з читання 14

1. Âme, âne, crâne, pâle, râle, Bâle, hâve, lâche, tâche, bâche, grâce, hâte, pâte, pâtre, âcre, âpre, Jacques, Jeanne.

2. Pas, ras, las, bas, tas, gras, base, vase, phase, case, phrase, rase, jase, gaz, gaze, topaze, passe, grasse, lasse, tasse, casse.

3. Ma – mât, mal – mâle, patte – pête, pal – pâle, tache – tâche, rat – ras, la – las.

4. Lampe, bande, manche, la Manche, planche, tranche, Flandre, Cham-pagne, chanter, danser, brancher, enfant, avant, an, plan, chant, rang, sans, camp, divan, pélican.

5. Vente, pente, rente, trente, entre, centre, Provence, entrer, rentrer, sembler, embrasser, emballer, lent, vent, temps.

6. Grand – grande; blanc – blanche; franc – franche; allemand – allemande; intéressant – intéressante; chant – chante; pend – pente; lent – lente.

7. An, année, ranger, ranimer, plante, planer, canon, candidat, mendier, menacer.

8. Banc – bond; sang – son; rang – rond; lent – long; dent – dont; vent – vont; temps – thon; rance – ronce; range – ronger; bande – bonde; fente – fonte; ambre – ombre; pente – pont.

9. Banc, roc, choc, tronc, bloc, blanc, grec, flanc, bouc, duc, franc, chic, Maroc, Languedoc.

10. Exalté, examiner, paradoxe, excès, exercer, exil, axe, prétexte, exotique, vexer, bauxite, exhaler, extra, expliquer, luxe, extase, exister, taxe, Saxe, inexistant, taxi, expansion, exemple, exhausser, expertise.

Напівголосний [w]

Уклад губ і язика для [w] той самий, що й для [i]. Але для того, щоб вимовити [w], треба сильніше округлити губи, більше висунути їх вперед і, щойно голосові зв'язки почнуть вібрувати, негайно перейти до укладу наступного голосного, так щоб обидва звуки утворили один склад. Цей швидкий перехід від укладу [i] до укладу наступного голосного і створює звук [w]. Приголосні, що стоять перед [w], мають губний уклад.

Вправа з читання 15

1. Oie, moi, toi, quoi, pourquoi, fois, soie, loi, joie, toile, toilette, poisson, oiseau, voir, soir, boire, poire, noir, Loire, mémoire, espoir, couloir, auditoire, trottoir, toise, boise, soigner, voisinage.

2. Proie, droit, trois, croix, froid, effroi, endroit, étroit, détroit, adroit, maladroit.

3. Mouette, chouette, jouet, fouet, souhait, vouer, jouer, louer, ouate, zouave, douane, louange, Rouen, oui, fouine, jouir.

4. Foin, coin, soin, moins, loin, point, pointu, lointain.

5. Doyen, moyen, citoyen, mitoyen, choyer, loyer, noyer, foyer, envoyer, tutoyer, employer, noyau, loyauté, royaume, loyal, royal, voyageur, pitoyable, voyelle, voyou, soyeux.

6. Cohue, ahuri, dehors, trahir, ébahir, envahir, rehausser, déhaler, cahoter, cohabitation, mohair, préhistoire, réhabiliter, saharien, mahométan, compréhensible, appréhension.

7. Exagérer, exigence, excéder, excentrique, existence, complexe, exécuter, perplexe, expéditeur, exorbitant, orthodoxe, extrême, exprimer, extérieur, expérience, exceptionnel, expulsion.

8. Deuil, fauteuil, feuille, tilleul, filleul, artilleur, tailleur, sillon, soleil, conseil, caillou, guillemet, jaillir, bouteille, bataille, défaillance, bouillonnement.

Напівголосний [ɥ]

Уклад губ і язика для [ɥ] той самий, що й для [y]. Але для того, щоб вимовити [ɥ], треба сильніше округлити губи і, щойно голосові зв'язки почнуть вібрувати, негайно перейти до укладу наступного голосного. Це швидке переміщення й утворює напівголосний [ɥ]. Приголосні, що стоять перед [ɥ], мають губний уклад.

Вправа з читання 16

1. Lui, pluie, puis, depuis, bruit, nuit, étui, autrui, huit, suite, fuite, Suisse, cuivre, cuisine, puiser, ruisseau, conduire, construire, suivre.

2. Tuer, buée, nuée, habituer, saluer, situé, accentué.

3. Ruade, suave, dualisme, ruant, tuant, nuance, nuage.

4. Muet, muette, lulette, duel, ruelle, écuelle, manuel, annuel, continuel, mutuel, spirituel, Suède, juin.

5. Essuyer, écuyer, appuyer, tuyau, fuyard, ennuyeux.

6. Héroïque, stoïque, égoïste, inouï, laïque, naïf.

7. Acide, ancre, accéder, recul, gerçure, cerceau, caduc, susciter, succès, jonc, accent, accuser, glaçure, turc, accident, tocsin, perçu, vainc, succéder, décent, viaduc, occident, convaincre, musc, accélérer, conscience, accompagner, conviction, efficace.

Exercices de prononciation

Confusion des sons [an] et [on] (comme dans chant et pont).

A. Répète les paires minimales plusieurs fois et prête attention à la différence entre les sons:

1. Temps – thon.

2. Banc – bon.

3. Blanc – blond.

4. Lent – long.

5. Rang – rond.

B. Fais les gammes pour le son [an]:

1. Ban – pan – dan – tan – van – lan – ran.

2. Clan – blan – pran – gran – vran – tran.

Fais la même chose pour [on]:

1. Pon – mon – son – jon – lon – bon.

2. Cron – glon – bron – pron – vlon – tron.

C. Entoure les mots contenant le son [an] en vert et le son [on] en rouge:

1. Mes gants sont tombés dans l'eau.

2. Le chaton de ma voisine aime manger du saumon.

3. Grand-mère va bientôt fêter ses cent ans.

D. Entoure le mot correct:

1. Aujourd'hui, ... a préparé des tartines au chocolat. (maman / mamon) 2. Papa a acheté un ... pour l'hiver. (manteau / monteau) 3. Emma ... à longueur de journée. (ment / mont)

E. Souligne la phrase correcte:

1. J'ai mis du vernis bleu sur mes ongles de pied. J'ai mis du vernis bleu sur mes angles de pied.

2. Vive le vent d'hiver! Vive le vont d'hiver!

3. Jean s'évanouit quand il voit du sang. Jean s'évanouit quand il voit du son.

F. Virelangues pour travailler les sons [an] et [on]:

Écartons ton carton car ton carton nous gêne. L'ange du tonton chante onze chansons en canon. En dansant on tombe sur le flanc.

LES POÉSIES POUR APPRENDRE PAR COEUR

Jacques Prevert

DEJEUNER DU MATIN

Il a mis le café	Sans me parler
Dans la tasse	Sans me regarder
Il a mis le lait	Il s'est levé
Dans la tasse de café	Il a mis
Il a mis le sucre	Son chapeau sur sa tête
Dans le café au lait	Il a mis son manteau de pluie
Avec la petite cuiller	Parce qu'il pleuvait
Il a tourné	Et il est parti
Il a bu le café au lait	Sous la pluie
Et il a reposé la tasse	Sans une parole
Sans me parler	Sans me regarder
Il a allumé	Et moi j'ai pris
Une cigarette	Ma tête dans ma main
Il a fait des ronds	Et j'ai pleuré.
Avec la fumée	
Il a mis les cendres	
Dans le cendrier	

POUR TOI MON AMOUR

Je suis allé au marché aux oiseaux
Et j'ai acheté des oiseaux
Pour toi mon amour

Je suis allé au marché aux fleurs
Et j'ai acheté des fleurs
Pour toi mon amour
Je suis allé au marché à la ferraille
Et j'ai acheté des chaînes
De lourdes chaînes
Pour toi mon amour
Et puis je suis allé au marché aux esclaves
Et je t'ai cherchée
Mais je ne t'ai pas trouvée mon amour.

POUR FAIRE LE PORTAIT D'UN OISEAU

Peindre d'abord une cage
avec une porte ouverte
peindre ensuite
quelque chose de joli
quelque chose de simple
quelque chose de beau
quelque chose d'utile
pour l'oiseau
placer ensuite la toile contre un arbre
dans un jardin
dans un bois
ou dans une forêt
se cacher derrière l'arbre
sans rien dire sans bouger...
Parfois l'oiseau arrive vite
mais il peut aussi bien mettre de longues années
avant de se décider
Ne pas se décourager
attendre
attendre s'il faut pendant des années
la vitesse ou la lenteur de l'arrivée de l'oiseau
n'ayant aucun rapport
avec la réussite du tableau
Quand l'oiseau arrive
s'il arrive
observer le plus profond silence
attendre que l'oiseau entre dans la cage

et quand il est entré
fermer doucement la porte avec le pinceau
puis effacer un à un tous les barreaux
en ayant soin de ne toucher aucune des plumes de l'oiseau
Faire ensuite le portrait de l'arbre
en choisissant la plus belle de ses branches
pour l'oiseau
peindre aussi le vert feuillage et la fraîcheur du vent
la poussière du soleil
et le bruit des bêtes de l'herbe dans la chaleur de l'été
et puis attendre que l'oiseau se décide à chanter
Si l'oiseau ne chante pas
c'est mauvais signe
signe que le tableau est mauvais
mais s'il chante c'est bon signe
signe que vous pouvez signer
Alors vous arrachez tout doucement
une des plumes de l'oiseau
et vous écrivez votre nom dans un coin du tableau.

LE CANCRE

Il dit non avec la tête
mais il dit oui avec le cœur
il dit oui à ce qu'il aime
il dit non au professeur
il est debout
on le questionne
et tous les problèmes sont posés
soudain le fou rire le prend
et il efface tout
les chiffres et les mots
les dates et les noms
les phrases et les pièges
et malgré les menaces du maître
sous les huées des enfants prodiges
avec les craies de toutes les couleurs
sur le tableau noir du malheur
il dessine le visage du bonheur.

PATER NOSTER

Notre Père qui êtes aux cieux
Restez-y
Et nous nous resterons sur la terre
Qui est quelquefois si jolie
Avec ses mystères de Paris
Qui valent bien celui de la Trinité
Avec son petit canal de l'Ourcq
Sa grande muraille de Chine
Sa rivière de Morlaix
Ses bêtises de Cambrai
Avec son océan Pacifique
Et ses deux bassins aux Tuileries
Avec ses bons enfants et ses mauvais sujets
Avec toutes les merveilles du monde
Qui sont là
Simplement sur la terre
Offertes à tout le monde
Eparpillées
Emerveillées elles-mêmes d'être de telles
merveilles
Et qui n'osent se l'avouer
Comme une jolie fille nue qui n'ose se montrer
Avec les épouvantables malheurs du monde
Qui sont légion
Avec leurs légionnaires
Avec leurs tortionnaires
Avec les maîtres de ce monde
Les maîtres avec leurs prêtres leurs traîtres
et leurs reîtres
Avec les saisons
Avec les années
Avec les jolies filles et avec les cons
Avec la paille de la misère pourrissant dans
l'acier des canons.

FAMILIALE

La mère fait du tricot
Le fils fait la guerre

Elle trouve ça tout naturel la mère
 Et le père qu'est-ce qu'il fait le père ?
 Il fait des affaires
 Sa femme fait du tricot
 Son fils la guerre
 Lui des affaires
 Il trouve ça tout naturel le père
 Et le fils et le fils
 Qu'est-ce qu'il trouve le fils ?
 Il ne trouve rien absolument rien le fils
 Le fils sa mère fait du tricot son père fait des affaires lui la guerre
 Quand il aura fini la guerre
 Il fera des affaires avec son père
 La guerre continue la mère continue elle tricote
 Le père continue il fait des affaires
 Le fils est tué il ne continue plus
 Le père et la mère vont au cimetière
 Ils trouvent ça naturel le père et la mère
 La vie continue la vie avec le tricot la guerre les affaires
 Les affaires la guerre le tricot la guerre
 Les affaires les affaires et les affaires
 La vie avec le cimetière.

BARBARA

Rappelle-toi Barbara	Rappelle-toi Barbara
Il pleuvait sans cesse sur Brest ce jour-là	N'oublie pas
Et tu marchais souriante	Cette pluie sage et heureuse
Épanouie ravie ruisselante	Sur ton visage heureux
Sous la pluie	Sur cette ville heureuse
Rappelle-toi Barbara	Cette pluie sur la mer
Il pleuvait sans cesse sur Brest	Sur l'arsenal
Et je t'ai croisée rue de Siam	Sur le bateau d'Ouessant
Tu souriais	Oh Barbara
Et moi je souriais de même	Quelle connerie la guerre
Rappelle-toi Barbara	Qu'es-tu devenue maintenant
Toi que je ne connaissais pas	Sous cette pluie de fer
Toi qui ne me connaissais pas	De feu d'acier de sang
Rappelle-toi	Et celui qui te serrait dans ses bras
Rappelle-toi quand même ce jour-là	Amoureusement

N'oublie pas
Un homme sous un porche s'abritait
Et il a crié ton nom Barbara
Et tu as couru vers lui sous la pluie
Ruisselante ravie épanouie
Et tu t'es jetée dans ses bras
Rappelle-toi cela Barbara
Et ne m'en veux pas si je te tutoie
Je dis tu à tous ceux que j'aime
Même si je ne les ai vus qu'une seule fois
Je dis tu à tous ceux qui s'aiment
Même si je ne les connais pas

Est-il mort disparu ou bien encore vivant
Oh Barbara
Il pleut sans cesse sur Brest
Comme il pleuvait avant
Mais ce n'est plus pareil et tout est abimé
C'est une pluie de deuil terrible et désolée
Ce n'est même plus l'orage
De fer d'acier de sang
Tout simplement des nuages
Qui crèvent comme des chiens
Des chiens qui disparaissent
Au fil de l'eau sur Brest
Et vont pourrir au loin
Au loin très loin de Brest
Dont il ne reste rien.

LE MIROIR BRISE

Le petit homme qui chantait sans cesse
le petit homme qui dansait dans ma tête
le petit homme de la jeunesse
a cassé son lacet de soulier
et toutes les baraques de la fête
tout d'un coup se sont écroulées
et dans le silence de cette fête
j'ai entendu ta voix heureuse
ta voix déchirée et fragile
enfantine et désolée
venant de loin et qui m'appelait
et j'ai mis ma main sur mon cœur
où remuaient
ensanglantés
es sept éclats de glace de ton rire étoilé.

CHANSON DE L'OISELEUR

L'oiseau qui vole si doucement
L'oiseau rouge et tiède comme le sang
L'oiseau si tendre l'oiseau moqueur
L'oiseau qui soudain prend peur
L'oiseau qui soudain se cogne

L'oiseau qui voudrait s'enfuir
L'oiseau seul et affolé
L'oiseau qui voudrait vivre
L'oiseau qui voudrait chanter
L'oiseau qui voudrait crier
L'oiseau rouge et tiède comme le sang
L'oiseau qui vole si doucement
C'est ton cœur jolie enfant
Ton cœur qui bat de l'aile si tristement
Contre ton sein si dur si blanc.

CHANSON DES ESCARGOTS QUI VONT A L'ENTERREMENT

A l'enterrement d'une feuille morte	Les histoires de cercueils
Deux escargots s'en vont	C'est triste et pas joli
Ils ont la coquille noire	Reprenez vos couleurs
Du crêpe autour des cornes	Les couleurs de la vie
Ils s'en vont dans le soir	Alors toutes les bêtes
Un très beau soir d'automne	Les arbres et les plantes
Hélas quand ils arrivent	Se mettent a chanter
C'est déjà le printemps	A chanter a tue-tête
Les feuilles qui étaient mortes	La vraie chanson vivante
Sont toutes ressuscitées	La chanson de l'été
Et les deux escargots	Et tout le monde de boire
Sont très déçus	Tout le monde de trinquer
Mais voilà le soleil	C'est un très joli soir
Le soleil qui leur dit	Un joli soir d'été
Prenez prenez la peine	Et les deux escargots
La peine de vous asseoir	S'en retournent chez eux
Prenez un verre de bière	Ils s'en vont très émus
Si le cœur vous en dit	Ils s'en vont très heureux
Prenez si ça vous plaît	Comme ils ont beaucoup bu
L'autocar pour Paris	Ils titubent un petit peu
Il partira ce soir	Mais la haut dans le ciel
Vous verrez du pays	La lune veille sur eux.
Mais ne prenez pas le deuil	
C'est moi qui vous le dit	
Ça noircit le blanc de l'œil	
Et puis ça enlaidit	

Virelangues

- Bonjour Madame la saucissière, combien vendez-vous ces six saucisses-là ? – Je les vends six sous, six sous ci, six sous ça, six sous ces six saucisses-là.

- Chat vit rô. Rôt tenta chat. Chat mit patte à rô. Rôt brûla patte à chat. Chat quitta rô.

- Cinq chiens chassent six chats.

- Chez les Papous, il y a des Papous papas et des Papous pas papas et des Papous à poux et des Papous pas à poux. Donc chez les Papous, il y a des Papous papas à poux et des Papous papas pas à poux et des Papous pas papas à poux et des Papous pas papas pas à poux.

- Cinq gros rats grillent dans la grosse graisse grasse.

- Fruits frais, fruits frits, fruits cuits, fruits crus.

- Gros gras grand grain d'orge, tout gros-gras-grand-grain-d'orgerisé, quand te dé-gros-gras-grand-grain-d'orgeriseras-tu ? – Je me dé-gros-gras-grand-grain-d'orgeriserai quand tous les gros gras grands grains d'orge se seront dé-gros-gras-grand-grain-d'orgerisés.

- Douze douches douces.

- Fait faire à Fabien fourbe et fautif force farces fausses et fantasques.

- Coco, le concasseur de cacao, courtisait Kiki la cocotte. Kiki la cocotte convoitait un caraco kaki à col de caracul; mais Coco, le concasseur de cacao, ne pouvait offrir à Kiki la cocotte qu'un caraco kaki sans col de caracul. Le jour où Coco, le concasseur de cacao, vit que Kiki la cocotte arborait un caraco kaki à col de caracul, il comprit qu'il était cocu.

- Cinq pères capucins, sains de corps et sains d'esprit, le corps ceint d'une ceinture, portaient sur leur sein le sous seing des saints capucins.

- “ Je regardais mes zouaves chasser le zèbre et le zébu avec la zagaie que l'on voit appuyée au bord de l'image. Zélateur de Zarathoustra, je vivrais là loin des zoïles, loin des zizanies, des zéros, du zona, des zincs et des zozotants zoographes, le poing sur mon zygoma, perdu dans la contemplation du zénith ou du zodiaque, tel un innocent zoophyte. Ainsi jusqu'au zigzag suprême et jusqu'au zut définitif. ” (Georges Duhamel)

- Tu t'entêtes à tout tenter, tu t'uses et tu te tues à tant t'entêter.

- Un chasseur sachant chasser doit savoir chasser sans son chien.

- Un pâtissier qui pâtissait chez un tapissier qui tapissait, demanda un jour au tapissier qui tapissait: vaut-il mieux pâtisser chez un tapissier qui tapisse ou tapisser chez un pâtissier qui pâtisse?

- Ces Basques se passent ce casque et ce masque jusqu'à ce que ce masque et ce casque se cassent.

- La cavale aux Valaques avala l'eau du lac et l'eau du lac lava la cavale aux Valaques.

• Que c'est crevant de voir crever une crevette sur la cravate d'un homme crevé dans une crevasse.

• Le cricri de la crique crie son cri cru et critique car il craint que l'escroc ne le croque et ne le craque.

• Un dragon gradé dégrade un gradé dragon.

• Le poivre fait fièvre à la pauvre pieuvre.

• Le mur murant Paris rend Paris murmurant.

• Ce n'est pas beau mais tentant de tenter de tâter, de téter les tétons de tata quand tonton n'est pas là.

• L'Arabe Ali est mort au lit. Moralité: Maure Ali, t'es mort alité.

• As-tu vu le tutu de tulle de Lili d'Honolulu?

• Un généreux déjeuner régénérerait des généraux dégénérés.

• Elle est partie avec tonton, ton Taine et ton thon.

• Seize chaises sèchent.

• Écartons ton carton car ton carton nous gêne.

• Tata, ta tarte tatin tenta Tonton; Tonton tâta ta tarte tatin, Tata.

ЛІТЕРАТУРА

1. Léon M. Pratiques de classe – Exercices systématiques de prononciation française. 2003, 144 p.
2. Léon M., Léon P. La prononciation de français. Armand Colin, 2009. 128 p.
3. Canault M. La phonétique articulatoire du français Hachette Français Langue Etrangère. 2017. 160 p.

ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА

(посилання на навчальні платформи для тренувальних вправ з читання та аудіозаписи автентичних виконавців)

1. URL: http://www.florentdurel.com/media/support_pdf/Prevert_Paroles_Florilege.pdf
2. URL: <https://www.podcastfrancaisfacile.com/phonetique-prononciation/exercice-prononciation-francaise.html>
3. URL: <https://www.francaisfacile.com/exercices/index.php?go2=13&niveau=1>
4. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLbwCB8rwwgVocyrc2H0lURhR6nprG6M9l2>
5. URL: <https://www.francaisauthentique.com/wp-content/uploads/2023/03/Fiche-exercices-de-prononciation.pdf>
6. URL: <https://www.espacefrancais.com/les-virelangues/>
7. URL: <https://parlez-vous-francais.fr/orthographe/recueil-des-meilleurs-virelangues-pour-travailler-votre-elocution/>
8. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kmlG-2ofw6Y>
9. URL: <https://www.podcastfrancaisfacile.com/apprendre-le-francais/phonetique-en-francais>
10. URL: https://www.lepointdufle.net/ressources_fle/adjectifs_prononciation1.htm
11. URL: https://www.lepointdufle.net/ressources_fle/liaisons_obligatoires_liaisons_interdites.htm
12. URL: https://www.lepointdufle.net/ressources_fle/liaisons_obligatoires_liaisons_interdites.htm
13. URL: https://www.lepointdufle.net/ressources_fle/prononciation-de-ill.htm
14. URL: https://www.lepointdufle.net/ressources_fle/prononciation-de-x.htm

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

Навчальне видання

Харитонова Олена Олексіївна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ПРАКТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ
для здобувачів вищої освіти 1 курсу
спеціальності 035 Філологія спеціалізацій
035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська та 035.043 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька,
які вивчають французьку мову як другу іноземну

Редактор О. А. Солдатова
Технічний редактор Т. О. Важеніна-Гопрак

Підписано до друку 01.12.2024.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 2,32.
Тираж 30. Зам. 55.

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018